

УДК 342.951:351.87(477)

Олег Предместніков,*канд. юрид. наук, перший заступник начальника
Головного територіального управління юстиції
у Херсонській області*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Виконано аналіз адміністративно-правового регулювання основних організаційних і матеріально-технічних форм діяльності органів юстиції України, визначено їх сутність, значення та особливості здійснення, а також обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення організації та діяльності органів юстиції.

Ключові слова: організаційні та матеріально-технічні форми діяльності, органи юстиції, методична допомога, державні реєстри, діловодство, добір кадрів.

На рівні з правовими формами діяльності органів юстиції України їх успішне функціонування не меншою мірою пов'язане з відповідними організаційними і матеріально-технічними формами роботи, які доповнюють правові форми, сприяють і забезпечують їх належну реалізацію. В органах юстиції застосовуються неправові форми діяльності, як типові для усіх державних органів, так і більш своєрідні, зумовлені значним обсягом та різноплановістю їхніх повноважень. При цьому сучасні структурно-функціональні реорганізації в системі органів юстиції України зумовлюють необхідність оновлення та впорядкування не тільки правових, а й неправових форм їхньої діяльності, впровадження сучасних підходів і способів реалізації таких форм діяльності, істотного підвищення рівня їх правової урегульованості. А отже, в контексті вдосконалення організації та забезпечення ефективної діяльності органів юстиції України їй видаються актуальними питання організаційних і матеріально-технічних форм їхньої діяльності.

Зазначимо, що в цілому проблематика неправових форм діяльності органів юстиції України вже розглядалась у роботах таких вчених, як Ф. В. Бортняк, Р. В. Будецький, Н. А. Железняк, І. І. Микульця, С. Є. Тюрін та інші. Водночас їхні наукові публікації стосуються переважно тільки окремих базових аспектів організаційних і матеріально-технічних форм, способів, шляхів і засобів діяльності органів юстиції України, розгорнуто не розкриваючи специфіку та правові засади нинішніх неправових форм їхньої діяльності,

їх взаємозв'язок і вплив на реалізацію правових форм діяльності. Саме тому метою нашої роботи є аналіз адміністративно-правового регулювання основних організаційних і матеріально-технічних форм діяльності органів юстиції України, визначення їх сутності, значення та особливостей здійснення, а також обґрунтування пріоритетних напрямів удосконалення організації та діяльності органів юстиції України.

Передусім зазначимо, що розмаїття неправових форм діяльності органів юстиції та істотні відмінності між їх характером і значенням актуалізують поділ неправових форм діяльності органів юстиції на організаційні та матеріально-технічні. Перші полягають у постійному здійсненні в рамках управлінської діяльності відповідних поточних, підготовчих організаційних дій і заходів, спрямованих на забезпечення продуктивної й злагодженої роботи органів юстиції України. Другі ж за своєю суттю є допоміжними, вони матеріально-технічно забезпечують і обслуговують інші форми діяльності органів юстиції, створюючи належні умови для їх використання.

Неправові форми діяльності органів юстиції, як правило, чітко не закріплюються в адміністративно-правових засадах їх статусу, а здійснюються на загальній правовій підставі. Серед більш наочних типових неправових форм діяльності органів юстиції, виходячи з Положення від 02.07.2014 [1] і Положення від 23.06.2011 [2], можна виокремити проведення засідань, нарад, наукових конференцій і семінарів, участь у проведенні навчально-

методичних заходів; робочі поїздки, офіційні закордонні візити та ведення міжнародних переговорів; забезпечення ведення відповідних єдиних і державних реєстрів, надання інформації з реєстрів; надання методичної допомоги; облік і зберігання текстів актів законодавства, бланків свідоцтв про державну реєстрацію, реєстраційних справ нотаріусів та ін.; замовлення, постачання, ведення обліку бланків та подання звітності щодо їх витрачання; офіційне видання збірників актів законодавства, участь у виданні журналів і газет загальноправового характеру; підготовку інформаційних матеріалів (довідок, звітів) та інших документів; планування роботи; запитування та одержання інформації, документів і матеріалів; висвітлення інформації в засобах масової інформації та на власному веб-сайті, проведення прес-конференцій, брифінгів, інтерв'ю; добір кадрів, роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації, організацію професійного навчання і стажування відповідних осіб; ведення діловодства та архіву; контроль виконання актів і доручень; ведення бухгалтерського обліку та статистичної звітності, складення і подання фінансової звітності тощо.

Одними з найбільш усталених організаційних форм діяльності в органах виконавчої влади, у тому числі й в органах юстиції України, є проведення різноманітних засідань і нарад. Оскільки органи юстиції України за своєю природою є не колегіальними, а одноосібними єдиноначальними органами, правові акти та управлінські рішення ухвалюються не на відповідних засіданнях, а в рамках індивідуальної роботи Міністра юстиції України, начальників головних територіальних органів юстиції, інших керівних посадових осіб. Отже, засідання є організаційною формою роботи колегій, наукових рад, громадських рад та інших допоміжних органів Міністерства юстиції України та його територіальних органів. При цьому їх засідання лише досить умовно можна відносити до організаційних форм роботи органів юстиції України, оскільки означені допоміжні органи не входять до структури органів юстиції та безпосередньо не реалізують їхні державно-владні повноваження, лише сприяючи продуктивному здійсненню цих повноважень.

Апаратні, оперативні та міжвідомчі наради в органах юстиції України проводяться з метою вирішення підвищено складних і відповідальних поточних питань їхньої роботи, контролю за виконанням відповідних актів і рішень. Проведення нарад забезпечує більш ретельний аналіз питань, узгодження різних позицій, пошук і вироблення оптимальних рішень, також наради є формою взаємодії з

підлеглими та представниками інших органів публічної влади, одержання необхідної інформації для виваженого прийняття правових актів і управлінських рішень. Такі наради можуть проводитись як керівництвом органів юстиції, так і керівниками структурних підрозділів у тому числі із залученням представників підпорядкованих органів, підприємств, установ, організацій й інших осіб у разі потреби. Конструктивним у контексті забезпечення оперативної й ефективної взаємодії Міністерства юстиції України з його територіальними органами вбачається проведення нарад у режимі відеоконференції, підготовка та проведення яких здійснюється на підставі Наказу Міністерства юстиції України від 16.06.2014 № 938/5.

Ефективність нарад багато в чому залежить від недопущення проявів формалізму у їх проведенні, правильного формування їх порядку денного, підготовленості учасників наради, належного оформлення протоколів нарад, які можуть використовуватись для підготовки та прийняття управлінських рішень. Види і порядок проведення нарад в органах юстиції чітко й централізовано нормативно не регламентується, натомість їх особливості у загальних рисах викладаються у відомчому регулюванні та/або методичних рекомендаціях.

Своєрідною неправовою формою діяльності органів юстиції є забезпечення ведення відповідних єдиних і державних реєстрів, надання інформації з них і т. ін. При цьому слід зважати, що прийняття органами юстиції України рішень про внесення певної інформації до єдиних і державних реєстрів саме по собі є правовою формою їхньої діяльності, оскільки саме із цим законодавство пов'язує настання визначених юридичних наслідків. Так само до неправової діяльності органів юстиції не належить адміністрування відповідних реєстрів, яке здійснюється підвідомчим державним підприємством і полягає у технічному та технологічному супроводженні реєстрів, забезпеченні збереження та захисту даних, що в них містяться.

Неправова форма діяльності органів юстиції визначається тим, що Міністерство юстиції України виконує функції держателя відповідних реєстрів, у зв'язку із чим ним та його територіальними органами в рамках ведення таких реєстрів проводиться перевірка правильності оформлення поданих документів та передання їх адміністратору реєстру для внесення до його електронної бази (Реєстр атестованих судових експертів) або самостійне внесення (вилучення) відомостей до (з) реєстру (наприклад, до Єдиного державного реєстру лострованих осіб і

Державного реєстру актів цивільного стану громадян). Надання ж інформації з реєстрів здійснюється органами юстиції шляхом її розміщення на відповідних веб-порталах, забезпечення доступу до публічної інформації, надання витягів з реєстру чи інформаційних довідок. Оскільки ведення єдиних і державних реєстрів включає у себе не тільки неправові, а й правові форми діяльності органів юстиції України, порядок ведення таких реєстрів доволі розгорнуто регламентується на підзаконному рівні (Накази Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5 і від 16.10.2014 № 1704/5, Постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 № 376 і від 22.08.2007 № 1064 та ін.).

Поза цим, слід погодитись із Н. А. Железняк [3, с. 96] у тому, що надання органами юстиції різного роду методичної допомоги (з питань правової роботи, правової освіти населення, надання безоплатної правової допомоги, державної реєстрації актів цивільного стану, нотаріальної діяльності тощо) також загалом становить неправову (організаційну) форму їхньої діяльності. Хоча надання відповідної методичної допомоги прямо визначено одним із повноважень органів юстиції України, така їхня діяльність сама по собі зазвичай не зумовлює певні юридично значущі наслідки. Надання органами юстиції України методичних рекомендацій та інструкцій, консультування, підготовка методичних матеріалів та інші види їхньої методичної допомоги мають на меті сприяння законній, ефективній, одноманітній та оперативній діяльності у визначених сферах. Недотримання ж відповідними суб'єктами таких методичних рекомендацій може зумовлювати виникнення порушень і недоліків у їхній роботі, що, у свою чергу може, бути підставою для здійснення правових форм діяльності органів юстиції (наприклад, прийняття рішення про зупинення нотаріальної діяльності). Вважаємо, що для продуктивності здійснення органами юстиції методичної допомоги нагальним є узагальнене врегулювання її сутності, основних форм і порядку надання, а також природи методичних рекомендацій, їх обов'язковості та наслідків недотримання.

Досить вагому частку неправової діяльності органів юстиції України становить облік і зберігання різного роду юридичних документів, які використовуються у процесі реалізації їхніх державно-владних повноважень. Зокрема, йдеться про облік і зберігання текстів актів законодавства, чинних міжнародних договорів України, відповідних актів законодавства іноземних держав, зберігання реєстраційних справ приватних

нотаріусів, бланків свідоцтв про державну реєстрацію, других примірників книг державної реєстрації актів цивільного стану і метричних книг та ін. Така забезпечувальна допоміжна діяльність органів юстиції створює необхідні передумови для їх організаційно-розпорядчої діяльності та контролю за окремими напрямками, а також сприяє дотриманню прав громадян. Облік і зберігання органами юстиції юридичних документів потребує належної організації, підготовленості працівників, залучення необхідних матеріально-технічних ресурсів, які в цілому забезпечують упорядкованість і схоронність відповідних документів.

Інкorporація актів законодавства органами юстиції України здійснюється насамперед шляхом офіційного видання збірників актів законодавства. Така неправова діяльність органів юстиції має на меті офіційне оприлюднення нормативно-правових актів і забезпечення оперативної й повної доступності правової інформації для органів публічної влади, організацій та громадян. Водночас треба враховувати, що Міністерство юстиції України є юридичним засновником і видавцем визначених офіційних видань (наприклад, згідно з Указами Президента України від 22.01.1996 № 73/96 і від 13.12.1996 № 1207/96), який відповідає, організовує та координує їх видання, тоді як фактично технічна підготовка та безпосереднє видання офіційних друкованих видань здійснюється підвідомчим Міністерству юстиції України державним підприємством («Українська правова інформація»).

Значний сегмент неправової діяльності органів юстиції України становить підготовка ними відповідних інформаційних матеріалів (довідок, доповідних записок, звітів, заяв, протоколів) і юридичних документів (штатного розпису, кошторису тощо), які складаються профільними підрозділами з дотриманням Правил організації діловодства та архівного зберігання документів від 18.06.2015 [4] і Типової інструкції з діловодства від 30.11.2011 [5] та затверджуються керівництвом органів юстиції вже в межах правової форми діяльності. Загальний алгоритм підготовки таких документів включає прийняття рішення про їх підготовку з визначенням строків і відповідальних осіб, збір, опрацювання й аналіз необхідних даних, безпосереднє розроблення таких документів, їх належне оформлення і доопрацювання, погодження та передавання на підпис суб'єкту затвердження. Підготовка в органах юстиції інформаційних і юридичних документів є необхідною стадією (підставою) для прийняття актів і рішень як у рамках їх внутрішньо

структурного управління, так і щодо здійснення зовнішньої організаційно-розпорядчої діяльності. Зокрема, територіальні органи юстиції згідно з пп. 66, 81 п. 4 Положення від 23.06.2011 [2] готують звіти про державну реєстрацію актів цивільного стану, про витрачання бланків, з питань кадрової роботи, про виконання завдань і планів роботи і т. ін., на підставі яких Міністерство юстиції України оцінює роботу своїх територіальних органів, своєчасно виявляє та реагує на потреби і недоліки в їхній діяльності.

Подібною до вищевказаного є діяльність органів юстиції зі складання планів своєї роботи, а також розроблення Міністерством юстиції України планів урядової законопроектної роботи. Підготовка Міністерством юстиції України перспективних і поточних планів законопроектної роботи має переважно неправовий характер, оскільки передбачає розробку проектів таких планів на підставі пропозицій центральних органів виконавчої влади, які у підсумку затверджуються Кабінетом Міністрів України. При цьому Міністерство юстиції України повинно не просто механічно включати подані пропозиції до плану законопроектних робіт, але й згідно з § 66–69 Регламенту від 18.07.2007 [6] забезпечувати його відповідність державним програмам і концепціям, а також проводити моніторинг виконання плану та звітувати перед урядом.

Сутність планування роботи як неправової форми діяльності органів виконавчої влади (у тому числі й органів юстиції) полягає у визначенні мети та основних завдань, стратегії, засобів і шляхів їх реалізації, розробленні цілісної програми дій, спрямованих на досягнення поставленої мети [7, с. 78, 79]. Планування органами юстиції України своєї роботи насамперед має на меті раціональне використання сил і засобів, упорядкування та структурування їхньої діяльності, забезпечення її цілеспрямованості, узгодженості та послідовності, чіткого підпорядкування визначеним цілям і завданням. Порядок і правила планування в органах юстиції відображаються в їхніх внутрішніх регламентних документах і методичних рекомендаціях.

Загалом же в органах юстиції складаються загальні, спеціальні та індивідуальні плани роботи; плани роботи органу юстиції зазвичай готуються на календарний рік і квартал і обов'язково повинні визначати не лише перелік нагальних завдань, але й строки їх виконання та відповідальних за це посадових осіб. При цьому такі плани повинні мати не тільки поточний, а й перспективний характер, бути взаємоузгодженими, реально виконуваними, одночасно достатньо стабіль-

ними і гнучкими, допускаючи внесення до них змін у разі істотної зміни обставин.

Робота з інформацією в органах юстиції України насамперед ґрунтується на такій доволі місткій неправовій формі діяльності органів юстиції, як ведення діловодства та архіву, що спрямовано на забезпечення належного документування управлінської діяльності, організацію роботи зі службовими документами, а також облік і зберігання архівних документів. Така діяльність в органах юстиції здійснюється на підставі низки підзаконних правових актів, що докладно регламентують усі аспекти роботи з документами (у тому числі електронними) в державних органах. Зокрема, це Правила організації діловодства та архівного зберігання документів [4], Порядок роботи з електронними документами у діловодстві, Типова інструкція з діловодства [5], відомчі інструкції з діловодства тощо. При цьому частково перелічені правові акти дублюють один одного, наприклад Правила організації діловодства від 18.06.2015 і Типова інструкція з діловодства від 30.11.2011 – в частині вимог до документування управлінської діяльності.

Відзначимо, що ведення діловодства та архіву є відповідальною, безперервно здійснюваною, трудомісткою і складною неправовою формою роботи органів юстиції, виконуваною спеціальними службами діловодства. Власне, високий ступінь урегульованості правил ведення діловодства та архіву надає такій формі діяльності органів юстиції ознак правової, хоча, попри вагоме значення для ефективного функціонування органів юстиції, дана форма діяльності відіграє суто допоміжну забезпечувальну роль.

Управлінські документи в органах юстиції повинні не тільки створюватися з дотриманням визначених техніко-юридичних вимог, але й бути аргументованими, узгодженими, стислими, логічними, грамотними, а також містити всі необхідні реквізити. Крім створення управлінських документів, ведення діловодства також передбачає здійснення комплексу матеріально-технічних заходів із документообігу – приймання, опрацювання та попереднього розгляду документів, їх реєстрації, передачі на виконання та контролю за виконанням, зберігання, надсилання вихідних документів і т. ін. Зауважимо, що документообіг в органах юстиції має насамперед ґрунтуватися на засадах оперативності (проходження документів найкоротшим шляхом, уникнення дублювання та повторів операцій, мінімізація службового листування), упорядкованості та надійності (централізація однотипних операцій, використання автоматизованої системи діловодства) проходжен-

ня документів. Ключовими ж питаннями організації ведення архіву в органах юстиції вбачаються належне оформлення справ архівного зберігання та складання їх архівних описів, а також забезпечення збереженості архівних документів.

У контексті неправових форм діяльності органів юстиції України не можна не вказати проведення ними добору кадрів і роботи з підготовки, перепідготовки та підвищення їхньої кваліфікації, організації професійного навчання і стажування відповідних осіб. Комплектування органів юстиції та підвідомчих їм установ висококваліфікованими працівниками та забезпечення їх безперервного професійного зростання становить одну з ключових умов ефективності й законності виконання завдань і повноважень системи органів юстиції України. На сьогодні робота з кадрами в органах юстиції досить детально врегульована законодавством про працю і про державну службу (передусім, Кодексом законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII і Законом України від 10.12.2015 № 889-VIII). При цьому неправовою є робота підрозділів управління персоналом щодо добору персоналу, планування та організації підвищення їхньої кваліфікації (підготовки, перепідготовки), документального оформлення і т. ін., тоді як прийняття керівництвом рішень із кадрових питань належить вже до правових форм роботи органів юстиції.

Порівняно з іншими державними органами робота з кадрами в органах юстиції стосується не тільки їх власних працівників, але й фахівців, діяльність яких входить до сфери відповідальності органів юстиції України. Зокрема, насамперед ідеться про організацію (визначення навчальних закладів, погодження навчального плану, облік осіб, які пройшли підготовку, ведення особових справ тощо) органами юстиції підготовки та підвищення кваліфікації арбітражних керуючих (Наказ Міністерства юстиції України від 27.12.2012 № 1973/5 [8]) і державних реєстраторів (Наказ Міністерства юстиції України від 27.02.2012 № 325/5 [9]), а також професійного навчання та стажування працівників установ нотаріату. Із цього приводу слід підкреслити важливість відповідально-го, неформального виконання таких повноважень профільними підрозділами органів юстиції України, адже від здійснюваної ними організації, координації та контролю підготовки означених посадових осіб не в останню чергу залежить їхня кваліфікованість, продуктивність і правомірність роботи.

Поза цим, до неправових форм діяльності органів юстиції України належить висвітлення інформації в засобах масової інфор-

мації та на власному веб-сайті, проведення прес-конференцій, брифінгів, інтерв'ю, виготовлення та розповсюдження інформаційно-презентаційної продукції (пп. 8333 п. 4, пп. 35 п. 5 Положення від 02.07.2014 [1] і пп. 14 п. 4 Положення від 23.06.2011 [2]). Основна мета вказаної діяльності органів юстиції полягає в роз'ясненні та інформуванні громадськості про діяльність системи органів юстиції, забезпеченні її прозорості та відкритості, формуванні позитивного іміджу та підвищенні рівня суспільної довіри до них.

Відзначимо, що висвітлення органами юстиції відповідної інформації, перш за все, повинно ґрунтуватись на засадах своєчасності і професійності, відповідності службовим інтересам, недопущення порушення права громадян. Для успішного висвітлення інформації про діяльність органів юстиції доцільно поєднувати різні його форми – розміщення статей, інтерв'ю і коментарів у друкованих засобах масової інформації та в мережі Інтернет, участь у теле- і радіопередачах, проведення прес-конференцій, брифінгів, прямих телефонних ліній тощо. Провідну роль у практичній реалізації даних форм діяльності відіграє профільний підрозділ зі зв'язків із громадськістю, який має не тільки організаційно (проведення заходів) і технічно (підтримка веб-сайту) забезпечувати висвітлення інформації про діяльність органів юстиції, але й проводити моніторинг критики органів юстиції у засобах масової інформації та реагувати на неї. Досить позитивною також вбачається практика затвердження Міністром юстиції України піврічних планів виступів працівників органів юстиції у засобах масової інформації, що дозволяє упорядкувати, систематизувати та спрямувати висвітлення органами юстиції інформації про свою діяльність, хоча, з іншого боку, такі плани не позбавлені деякого формалізму та змістовно не охоплюють поточні заходи з інформування громадськості про діяльність органів юстиції.

У діяльності органів юстиції України також застосовуються й інші організаційні та матеріально-технічні форми (інструктування, складання прогнозів, прийом громадян, робота зі зверненнями і т. ін.), які здійснюються в межах вищезрозглянутих неправових форм діяльності та/або доповнюють їх.

Таким чином, організаційні та матеріально-технічні форми діяльності органів юстиції України забезпечують успішну реалізацію правових форм їхньої роботи, що здійснюються в рамках поточної повсякденної діяльності, вирізнюються меншою нормативно-правовою урегульованістю та зазвичай самі по собі не призводять до конкретних юридично значущих наслідків. Основними

неправовими формами діяльності органів юстиції України є забезпечення ведення єдиних і державних реєстрів, офіційне видання збірників актів законодавства, надання методичної допомоги, планування роботи, ведення діловодства та архіву, висвітлення інформації в засобах масової інформації та на власному веб-сайті, робочі поїздки, добір кадрів, робота з підготовки та підвищення їх кваліфікації і т. д. Вдосконалення неправових форм діяльності органів юстиції України насамперед має бути спрямоване на їх чітке розмежування з правовими формами діяльності, приведення у відповідність до реальних потреб функціонування органів юстиції, усунення прогалин та дублювань їх підзаконного й відомчого регулювання, впровадження сучасних технологій і засобів реалізації неправових форм діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 54. – Ст. 1455.
2. Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України : Наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2011 № 1707/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 49. – Ст. 1984.
3. Железняк Н. А. Правові та організаційні форми діяльності Міністерства юстиції України у здійсненні державної правової політики (теоретичні та практичні питання) : дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Железняк Наталія

Выполнен анализ административно-правового регулювання основних організаційних і матеріально-технічних форм діяльності органів юстиції України, определена их суть, значение и особенности осуществления, а также обоснованы приоритетные направления совершенствования организации и деятельности органов юстиции.

Ключевые слова: организационные и материально-технические формы деятельности, органы юстиции, методическая помощь, государственные реестры, делопроизводство, подбор кадров.

The analysis of administrative-legal regulation of organizational and material-technical forms of activity of justice bodies of Ukraine is made; also it was determined its essence, value and features of realization, as well as substantiated priority directions of improving the organization and activities of justice bodies of Ukraine.

Key words: organizational and material-technical forms of activity, justice bodies, methodological assistance, public registries, record keeping, recruitment.

Анатоліївна ; Київський національний економічний ун-т. – К., 2004. – 258 арк.

4. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях : Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 52. – Ст. 1699.

5. Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1242 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3433.

6. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 54. – Ст. 2180.

7. Микульця І. І. Адміністративно-правовий статус органів юстиції України : дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Микульця Іван Іванович ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2014. – 203 арк.

8. Про затвердження Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, та підвищення кваліфікації і перепідготовки арбітражних керуючих, їх підготовки у справах про банкрутство страхових організацій : Наказ Міністерства юстиції України від 27.12.2012 № 1973/5 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 3. – Ст. 95.

9. Про організацію навчання кандидатів на зайняття посади державного реєстратора та підвищення кваліфікації державних реєстраторів : Наказ Міністерства юстиції України від 27.02.2012 № 325/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 18. – Ст. 677.